

מסובבת מדי כמה צעדים את גווה לאחור ומביטה בבנה, שנעמד בפתח בית המלאכה, ילד קטן ורוזה, שפניו הרצינו ובגרו בן רגע...".

לאחר שני דורות, ערב עליית המחברת ארצה, ב-1966, התרחש סיפור הסמובאר המתאר בחן רב את ההיררכיה המשפחתית והסמכותיות של "זקני השבט". הוא גם ממחיש נקודה נוספת ראויה לציון, המקום שניתן בספר ל"ידישקייט", לשמירת המסורת היהודית ממזרח אירופה:

"פלטיאל הזקן נפנה מיד אל נכדו הבוגר. 'אינגאלע (ילד), הבאתי לך את הסמובר שהבובע סוניה זכרה לברכה הבטיחה לך..."

שתיקה נפלה בחדר... הנכד הפנה את מבטו לרצפה, לאשתו, להוריו, בעיניו שאלה כואבת ותחינה לתשובה. אך כולם שתקו, לא מעיזים לומר ולו מילה. לבסוף אור סרחיו אומץ, תפס בידיו הצעירות והחמות בידיו של סבו, הביט בעיניו ומלמל מבייש זיידע, כבר גמרתי לארוז הכול. אני מאוד מצטער, אין לנו עוד מקום לסמובר. פלטיאל השתהה רגע כדי לעכל את המילים ששמע, נותן להן לעבור בו, מסרב להאמין, ואז פלט את תשובתו, חותכת כפקודה, בטון נעלב וכועס. 'אם ככה, תצטרך לעשות לו מקום'."

הכתיבה בגוף שלישי מאפשרת ריחוק פרספקטיבי, ומונעת רגשנות יתר. התיאורים חיים, עשירים, הדיאלוגים ערים, מפורטים וברורים ובשל כך מעוררי אמון. הכתיבה המקצועית מעלה את הספר מרמה של ספר זיכרונות משפחתי לסאגה משפחתית רבת היקף, מאוד מאפיינת, ועם זאת ניתן לומר אוניברסאלית. צורת הכתיבה נעימה וקולחת ומעוררת ציפייה לבאות.

הספר מעניין מאוד, ולאחר קריאה ראשונה מתחשק לחזור ולקרוא בו. ■

הסבתות "דור המייסדות" והדודות המושלות בכיפה. מעמדן שמור להן במשפחה, והן מהוות עבור המחברת מושא להערצה ומקור השראה.

הדודה סופיה נולדה במזרח אירופה, והיא היחידה שנעה מאירופה לדרום אמריקה, ומשם לישראל. "הדודה תשרוד את המכה הזאת, אמרה לעצמה תמר (הלא היא מחברת הספר). אומנם היא מרוסקת בפנים, אבל היא עשויה מאותו חומר נדיר של סבתא סולמה, אישה עמידה כנגד כל זעזוע, בנויה מתערובת חומרים מיוחדת, יצוקה מברזל. היא כמו העצים בחורשת הארבעים בהר הכרמל, ארבעים אלונים עתיקים, אחדים גזעם כבר חלול לחלוטין, לבם נאכל על ידי כוחות הטבע ופגיעתו של הזמן, מכרסמים חשפו את פנימיותם הרכה, חרקים פלשו לתוכם ופיסלו בהם מנהרות מפותלות, והם ניצבים עקומים, נראים כאילו מטים ליפול, אך האלונים הזקנים האלה עדיין שולטים בשטח, ממשיכים להצמיח ענפים ועלים."

את עצי האלון המופיעים בכריכה צייר ד"ר מיכאל מחלין (רופא עיניים), בעלה ושותף לדרך של מחברת הספר. הגיבורים ניחנים בחוזק מנטלי, הם מציאותיים, ומתמודדים בגבורה עם הקשיים הכרוכים בבניית חיים חדשים: "עם ילד מכל צד, תיקה הקטן בידיה, ובתוכו מכתב ההמלצה, נסעה סוניה (סבתא של מיכאל בעלה של המחברת) במחלקה השלישית של הרכבת לסאנטה פה. היא הלכה עימם כל הדרך, מהתחנה עד לכתובת הרשומה על המעטפה, והגיעה לביתם של יהודי גאוותן ואישה מחמיצה פנים. בעל הנגרייה עיקם את פיו כשקרא את המכתב, אך נאות לקבל אליו את הילד. סוניה מכלין נפרדה מבנה, ואז מיהרה לרחוק מן המקום,

האוהבים, הגידופים הנוראים שהם מטיחים זה בזה, ומריבות שמגיעות עד כדי איום באקדח הגנוב.

אין סופר, ויהי זה בגדול ביותר, שאין בספריו מעידות. חשוב הוא המאזן שבין המעידות לכישרון המוכח, ובמקרה שלפנינו אין כל ספק שמדובר בכישרון גדול. ■

עתליה רוזנברג

חמישה דורות בין שלוש יבשות

על הספר של תמר מחלין "אלונים עתיקים", קונטנטו דה סמריק, 2013, 365 עמ'

ספרה הראשון של תמר מחלין, ילידת ארגנטינה ופסיכולוגית במקצועה, הוא סאגה משפחתית המתרחשת בין שלוש יבשות, חמישה דורות, על פני יותר ממאה שנים. עיקר העלילה מתרחש בארגנטינה, והקורא מתוודע אל ההווי שם, ואל חיי היהודים בארץ זאת.

הספר מורכב מסיפורים, ובהם שפע של דמויות, עושר של מאורעות וחוויות ברצף כרונולוגי מילדות ועד זקנה. הדמויות נעות בציר הזמן ובציר המרחב, החל ממזרח אירופה לעבר ארגנטינה – למושבות חקלאיות של הברון הירש ולערים גדולות בהן התרכזו קהילות יהודיות – ועד לעלייה ארצה של חלק מבני המשפחה, ותיאור התערותם המוצלחת בישראל.

אני התחברתי לצינונות הנוכחת מאוד בספר, וכן לגיבורות הנשיות –